

Gmina Nowa Dęba

**Załącznik nr 2
do Planu Gospodarki Opadami
dla Gminy Nowa Dęba
na lata 2009-2012
z perspektywą do roku 2016**

**Program usuwania azbestu i wyrobów
zawierających azbest z terenu
Gminy Nowa Dęba**

**Nowa Dęba
sierpień, 2009 r.**

Wykonawca:

EKOSTANDARD
Pracownia Analiz Środowiskowych
ul. Wiązowa 1B/2
62-002 Suchy Las
woj. wielkopolskie
tel.: 061 812 55 89, 061 652 23 80
tel.kom.: 0505006914
fax.: 061 812 55 89
e-mail: ekostandard@ekostandard.pl

Zespół autorski:

mgr Bartosz Kliber
mgr Robert Siudak
mgr Katarzyna Siudak

Prace nad Programem usuwania azbestu oraz wyrobów azbestowych z terenu Gminy Nowa Dęba były prowadzone we współpracy z Referatem Ochrony Środowiska Urzędu Gminy Nowa Dęba, przy ul. Rzeszowskiej 3.

SPIS TREŚCI

1. WROWADZENIE.....	4
2. CELE I ZADANIA „PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJCYCH AZBEST Z TERENU GMINY NOWA DĘBA NA LATA 2009-2012 Z PERSPEEKTYWĄ DO 2016 ROKU”	5
3. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO.....	7
4.KLASYFIKACJA ORAZ ZAKRES ZASTOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST.....	9
5. STAN PRAWNY.....	11
6. ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W GMINIE	14
7. SKŁADOWISKA ODPADÓW AZBESTOWYCH	16
8. ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI, KONTROLI I MONITORINGU PLANU	19
9. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ OBEJMUJĄCY OKRES 4 LAT	20
10. STRESZCZENIE	22

SPIS TABEL

Tabela 1. Zastosowanie wyrobów zawierających azbest	10
Tabela 2. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach gminy w 2008 r... 14	14
Tabela 3. Planowana ilość wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia w latach 2009-2032.....	15
Tabela 4. Wykaz istniejących składowisk odpadów azbestowych na terenie Polski.....	16
Tabela 5. Wskaźniki monitorowania programu usuwania azbest oraz wyrobów azbestowych z terenu Gminy Nowa Dęba	19
Tabela 6. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji przedsięwzięć obejmujący okres 4 lat (2009-2012 r.).....	21

1. WPROWADZENIE

W związku ze stwierdzonymi właściwościami chorobotwórczymi włókien azbestu, stwarzającymi poważne zagrożenie dla zdrowia i życia ludzi dnia 14 maja 2002 r. Rada Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej przyjęła długofalowy „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski”.

Podstawowym celem programu jest oczyszczenie terytorium kraju z azbestu i usunięcie stosowanych od wielu lat materiałów zawierających azbest do 2032 r. Program zakłada, że jego realizacja będzie wymagała współpracy wielu jednostek i instytucji, zarówno na szczeblu centralnym, wojewódzkim, regionalnym i lokalnym. Wszystkim uczestnikom programu przypisano zadania, których wykonanie warunkuje osiągnięcie założonego celu. Jedną z rekomendacji programu jest uwzględnianie usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami.

Program krajowy opracowany został w latach 2000-2001 w oparciu o obowiązujące wówczas przepisy prawne. Jego realizacja została przewidziana na lata 2003-2032, głównie z uwagi na znaczną, co najmniej trzydziestoletnią trwałość płyt azbestowo-cementowych i innych wyrobów stosowanych w budownictwie. Aktualnie w związku z jego dezaktualizacją oraz niezadowalającym tempem usuwania wyrobów trwają prace nad nowym projektem programu krajowego.

W niniejszym załączniku, stanowiącym element „Planu Gospodarki Odpadami dla Gminy Nowa Dęba na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016” opracowano Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest na terenie Gminy Nowa Dęba na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016 uwzględniając założenia obowiązującego programu krajowego. Program będzie jednak wymagał aktualizacji w przypadku wejścia w życie nowej polityki krajowej w „Programie Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032”.

2. CELE I ZADANIA „PROGRAMU USUWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST Z TERENU GMINY NOWA DĘBA NA LATA 2009-2012 Z PERSPEKTYWĄ DO ROKU 2016”

Celami nadrzędnymi Programu są:

- usuwanie i unieszkodliwianie wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Nowa Dęba,
- minimalizacja negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu w wyniku użytkowania i usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Nowa Dęba,
- likwidacja szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko gminy Nowa Dęba.

Celom głównym podporządkowano zadania (działania) szczegółowe, jakie należy wykonać w przedziale czasowym 2009-2016 r., do których należą:

- wyznaczenie koordynatora działań odpowiedzialnego za nadzorowanie realizacji programu usuwania azbestu na terenie gminy, podejmowanie lub koordynowanie decyzji strategicznych i finansowych w tym zakresie, kontakt z zainteresowanymi osobami prawnymi i fizycznymi oraz udzielanie wszelkich niezbędnych informacji zainteresowanym nt.:
 - przepisów regulujących postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest,
 - dokumentów jakie należy wypełnić, aby spełnić obowiązek inwentaryzacyjny; procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu,
 - podmiotów mających prawo wykonywać prace związane z usuwaniem materiałów zawierających azbest na terenie gminy,
 - środków na dofinansowanie działań polegających na usuwaniu wyrobów zawierających azbest,
 - lokalizacji składowisk odpadów niebezpiecznych, na które można wywozić materiały zawierające azbest,
- gromadzenie przez burmistrza informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa, w tym ustalanie rejonów (miejsc, budynków), gdzie jest spodziewany wzrost zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technicznego zużycia wyrobów zawierających azbest,
- prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest,
- całkowite finansowanie i organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest w rejonach spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestowym, na terenach nieruchomości, których właściciele z uwagi na sytuację materialną nie

mogą sfinansować demontażu i unieszkodliwiania wyrobów zawierających azbest,

- przeprowadzanie akcji informacyjnej wśród właścicieli, zarządców lub użytkowników miejsc, w których jest lub był wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest (przygotowanie folderów informacyjnych dotyczących dokonywania przeglądu technicznego tych wyrobów oraz dokonania oceny stanu i możliwości ich bezpiecznego użytkowania),
- współpraca z innymi urzędami i instytucjami w celu weryfikacji legalności działania przedsiębiorstw zajmujących się usuwaniem wyrobów zawierających azbest na terenie gminy,
- sukcesywne dokonywanie przeglądów technicznych obiektów użyteczności publicznej na terenie gmin oraz usuwanie tych wyrobów w zależności od wyników oceny,
- aktualizacja gminnego programu usuwania azbestu.

3. SZKODLIWOŚĆ AZBESTU DLA ZDROWIA LUDZKIEGO

Azbest jest nazwą handlową grupy minerałów włóknistych, które pod względem chemicznym są uwodnionymi krzemianami magnezu, żelaza, wapnia i sodu. Chorobotwórcze działanie azbestu powstaje w wyniku wdychania włókien azbestu, zawieszonych w powietrzu. Jeśli włókna azbestu nie są uwalniane do powietrza minerał ten nie stanowi zagrożenia zdrowotnego dla ludzi. Na wystąpienie negatywnych skutków zdrowotnych wywołanych azbestem wpływają: rodzaj azbestu, wymiary tworzących go włókien, stężenie w wdychanym powietrzu, czas trwania narażenia.

Liczne badania dowiodły, że na biologiczną agresywność pyłu azbestowego wpływa przede wszystkim średnica włókien. Włókna cienkie, o średnicy poniżej 3 mikrometrów, przenoszone są łatwiej i docierają do końcowych odcinków dróg oddechowych, podczas gdy włókna grube, o średnicy powyżej 5 mikrometrów, zatrzymują się w górnych odcinkach dróg oddechowych. Największe zagrożenie dla organizmu ludzkiego stanowią włókna respirabilne, to znaczy takie, które mogą występować w trwałej postaci w powietrzu i przedostawać się z wdychanym powietrzem do pęcherzyków płucnych. Są one dłuższe od 5 mikrometrów, mają grubość mniejszą od 3 mikrometrów, a stosunek długości włókna do jego grubości nie jest mniejszy niż 3 : 1. Wielkość włókien azbestu uzależniona jest od rodzaju minerału. Azbest można podzielić zasadniczo na dwie grupy minerałów tj. serpentynów (chryzotyl) i amfiboli (krokidolit, amosyt termolit, aktynolit i antofilit). Skuteczniejsze w przenikaniu do tkanki płucnej są włókna azbestu amfibolowego i to głównie one stanowią realne ryzyko zdrowotne.

Mimo istnienia normatywów higienicznych dla stężenia włókien azbestu w powietrzu nie można określić dawki progowej pyłu dla działania rakotwórczego.

Narażenie zawodowe na pył azbestowy może być przyczyną następujących chorób układu oddechowego:

- pylicy azbestowej (azbestozy),
- łagodnych zmian opłucnowych,
- raka płuc (najpowszechniejszego nowotworu złośliwego, powodowanego przez azbest),
- międzybłoniaków opłucnej i otrzewnej, nowotworów o wysokiej złośliwości.

Przy narażeniu komunalnym na pył azbestowy głównym skutkiem zdrowotnym, który należy brać pod uwagę, jest międzybłoniak opłucnej i otrzewnej. W zależności od poziomu ekspozycji, może być obserwowany wzrost ryzyka raka płuc.

Dopuszczalne stężenie pyłu azbestu w powietrzu atmosferycznym w Polsce wynosi 1000 włókien/m³ powietrza w pomiarach 24-godzinnych. Przeprowadzone badania kontrolne środowiskowych stężeń włókien azbestu w aglomeracjach wielkomiejskich wykazały najwyższe, ponadnormatywne stężenia przy węzłach komunikacyjnych zlokalizowanych w dużych ośrodkach miejskich: Warszawie, Katowicach i Łodzi.

Efektom narażenia komunalnego na azbest jest wzrost występowania zmian opłucnowych, szczególnie uwapnionych zmian opłucnej oraz zwiększone ryzyko międzybłoniaka opłucnej. Nie ma dokładnych danych dotyczących liczby osób narażonych w przeszłości lub obecnie na szkodliwe działanie azbestu. Nadal istnieje skażenie środowiska pyłem azbestu, pochodzącym z miejsc nielegalnego ich składowania – szczególnie w lasach i odkrytych wyrobiskach. Nadal ma miejsce pylenie – w coraz większym stopniu – z uszkodzonych powierzchni płyt na dachach i elewacjach budynków.

Pamiętać należy, że wyroby azbestowe będące w dobrym stanie technicznym oraz odpowiednio zabezpieczone nie stanowią istotnego zagrożenia dla zdrowia ludzkiego. Zagrożenie jednak pojawia się wówczas, gdy zaistnieją warunki stwarzające możliwości uwalniania się włókien azbestowych do otoczenia. Do sytuacji takich dochodzi najczęściej w wyniku poddawania elementów azbestowych obróbce mechanicznej, jak również wskutek naruszania struktury wyrobu spowodowanej naturalnym starzeniem się materiału oraz pod wpływem oddziaływania czynników atmosferycznych.

Poważny niepokój musi budzić fakt, że usuwanie z dachów i elewacji wyrobów zawierających azbest przez przypadkowe i nieprofesjonalne firmy, zwiększa tylko zagrożenie pyłem azbestowym dla mieszkańców kraju.

Obecnie nie ma dowodów świadczących o tym, że azbest wchłonięty drogą pokarmową np. w wodzie jest szkodliwy dla zdrowia. Zarówno raport Światowej Organizacji Zdrowia (ang. World Health Organization) jak i stanowisko Państwowego Zakładu Higieny są w tej sprawie jednoznaczne. Dlatego zastępowanie rur azbestowo-cementowych w instalacjach ziemnych wyrobami bezazbestowymi powinno następować sukcesywnie, w miarę technicznego zużycia lub w przypadku woli wymiany na rury bezazbestowe.

4. KLASYFIKACJA ORAZ ZAKRES ZASTOSOWANIA WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST

Podstawą klasyfikacji wyrobów zawierających azbest jest jego zawartość w wyrobie, stosowane spoiwo oraz gęstość objętościowa wyrobu. Z uwagi na te właściwości wyróżniono dwie klasy wyrobów azbestowych:

Klasa I obejmuje wyroby o gęstości objętościowej mniejszej od 1000 kg/m^3 definiowane jako „miękkie”, zawierające powyżej 20% (do 100%) azbestu. Wyroby te łatwo ulegają uszkodzeniom mechanicznym, czemu towarzyszy znaczna emisja włókien azbestu do otoczenia. Najczęściej stosowanymi w tej klasie były wyroby tekstylne z azbestu używane przez pracowników w celach ochronnych, koce gaśnicze, szczeliwa plecione, tektury uszczelkowe m.in. w sprzęcie AGD, płytki podłogowe PCW oraz materiały i wykładziny cierne. Ocena wielkości produkcji wymienionych wyrobów oraz ilości aktualnie użytkowanych jest niemożliwa do przeprowadzenia.

Klasa II obejmuje wyroby o gęstości objętościowej powyżej 1000 kg/m^3 definiowane jako „twarde”, zawierające poniżej 20% azbestu. W wyrobach tych włókna azbestowe są mocno związane, a w przypadku mechanicznego uszkodzenia (np. pęknięcia) ma miejsce stosunkowo niewielka emisja azbestu do otoczenia w porównaniu z wyrobami klasy I. Natomiast niebezpieczeństwo dla zdrowia ludzi i środowiska stwarza mechaniczna obróbka tych wyrobów (cięcie, wiercenie otworów) oraz rozbijanie w wyniku zrzucania z wysokości w trakcie prac remontowych. Do tej klasy wyrobów zaliczane są płyty azbestowo-cementowe faliste i płyty azbestowo-cementowe „karo”, które były często stosowane w Polsce jako pokrycia dachowe (zwłaszcza na terenach wiejskich) oraz płyty płaskie wykorzystywane jako elewacje w budownictwie wielokondygnacyjnym na osiedlach miejskich. W znacznie mniejszych ilościach produkowane i stosowane były inne wyroby azbestowo-cementowe, z których należy wymienić przede wszystkim rury służące do wykonywania instalacji wodociągowych i kanalizacyjnych oraz w budownictwie jako przewody kominowe i zsypy.

W tabeli 1 poniżej przedstawiono przykładowe zastosowanie wyrobów azbestowych. Zebrane informacje mogą posłużyć również w przeprowadzaniu spisów inwentaryzacyjnych.

Tabela 1. Zastosowanie wyrobów zawierających azbest

Klasa wyrobu	Rodzaj wyrobu zawierającego azbest	Zastosowanie
I	masy azbestowe natryskowe	izolacja ognioochronna konstrukcji stalowych i przegród budowlanych izolacja akustyczna obiektów użyteczności publicznej
I	sznury	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin, nagrzewnice, rekuperatory, kominy przemysłowe
I	tektura azbestowa	izolacja termiczna i uszczelnienia w instalacjach przemysłowych, aparaturze kontrolno-pomiarowej i laboratoryjnej
I	plyty azbestowo-kauczukowe	uszczelnianie urządzeń przemysłowych pracujących w środowisku agresywnym
I	wyroby tekstylne z azbestu (rękawice i tkaniny azbestowe)	ochrona pracowników
I	masa lub tektura azbestowa	drobne urządzenia w gospodarstwach domowych, np. żelazka, płytki kuchenne, piece akumulacyjne
I	materiały i wykładziny ściernie zawierające azbest	hamulce i sprzęgła
I	masy ognioodporne zawierające azbest	piece przemysłowe wraz z kanałami spalin
II	plyty azbestowo-cementowe faliste i gąsior	pokrycia dachowe, balkony
II	plyty azbestowo-cementowe płaskie prasowane	ściany osłonowe ściany działowe elewacje zewnętrzne osłona ścian przewodów windowych, szybów wentylacyjnych i instalacyjnych, chłodnie kominowe, chłodnie wentylatorowe
II	plyty azbestowo-cementowe płaskie „karo”	pokrycia dachowe elewacje zewnętrzne
II	plyty azbestowo-cementowe suchoformowane „kolorys”, „acekol” i inne	elewacje zewnętrzne osłony kanałów wentylacyjnych i klimatyzacyjnych ściany działowe
II	rury azbestowo-cementowe (bezcisnieniowe i ciśnieniowe)	przewody kanalizacyjne i wodociągowe rynny spustowe na śmieci przewody kominowe
II	otuliny azbestowo-cementowe	izolacja urządzeń ciepłowniczych i innych przemysłowych
II	kształtki azbestowo-cementowe budowlane	przewody wentylacyjne podokienniki osłony rurociągów ciepłowniczych osłony kanałów spalinowych i wentylacyjnych
II	kształtki azbestowo-cementowe elektroizolacyjne	przegrody izolacyjne w aparatach i urządzeniach elektrycznych
II	plytki PCV	podłogi w blokach mieszkalnych
I lub II	plyty azbestowo-cementowe konstrukcyjne ognioodporne	osłony ognioodporne i przeciwpożarowe w budynkach przemysłowych (kotłownie) izolacja urządzeń grzewczych grodzie przeciwogniowe w okrętownictwie

Źródło: Ministerstwo Gospodarki

5. STAN PRAWNY

Regulacje prawne w Polsce dotyczące azbestu dotyczą wszystkich etapów jego zagospodarowania, począwszy od momentu usunięcia wyrobów azbestowych z obiektów budowlanych do ich deponowania na składowiskach. Poniżej zestawiono wykaz obowiązujących aktów prawnych w tym zakresie.

Wykaz ustaw dotyczących bezpiecznego postępowania i ochrony przed azbestem i materiałami zawierającymi azbest:

1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (tekst jednolity Dz. U. 2006 Nr 156, poz. 1118 z późn. zm.),
2. Ustawa z dnia 19 czerwca 1997 r. o zakazie stosowania wyrobów zawierających azbest (tekst jednolity Dz. U. 2004, Nr 3, poz. 20 z późn. zm.),
3. Ustawa z dnia 11 stycznia 2001 r. o substancjach i preparatach chemicznych (Dz. U. Nr 11, poz. 84, z późn. zm.),
4. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach (tekst jednolity Dz. U. 2007, Nr 39, poz. 251 z późn. zm.),
5. Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jednolity Dz. U. 2008, Nr 25, poz. 150 z późn. zm.),
6. Ustawa z dnia 28 października 2002 r. o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 199, poz. 1671 z późn. zm.).

Wykaz rozporządzeń dotyczących bezpiecznego postępowania i ochrony przed azbestem i materiałami zawierającymi azbest:

1. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 12 marca 1996 r. w sprawie dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia, wydzielonych przez materiały budowlane, urządzenia i elementy wyposażenia w pomieszczeniach przeznaczonych na pobyt ludzi (M.P. Nr 19, poz. 231),
2. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 27 września 2001 r. w sprawie katalogu odpadów (Dz. U. Nr 112, poz. 1206),
3. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 lutego 2006 r. w sprawie wzorów dokumentów stosowanych na potrzeby ewidencji odpadów (Dz. U. Nr 30, poz. 213),
4. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 25 maja 2007 r. w sprawie zakresu informacji oraz wzorów formularzy służących do sporządzania i przekazywania zbiorczych zestawień danych (Dz. U. Nr 101, poz. 686),
5. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 26 czerwca 2002 r. w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia

- zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 108, poz. 953),
6. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 27 sierpnia 2004 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie dziennika budowy, montażu i rozbiórki, tablicy informacyjnej oraz ogłoszenia zawierającego dane dotyczące bezpieczeństwa pracy i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 198, poz. 2042),
 7. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 października 2002 r. w sprawie sposobu przedkładania wojewodzie informacji o rodzaju, ilości i miejscach występowania substancji stwarzających szczególne zagrożenie dla środowiska (Dz. U. Nr 175, poz. 1439),
 8. Rozporządzenie Ministra Gospodarki z dnia 30 października 2002 r. w sprawie rodzajów odpadów, które mogą być składowane w sposób nie selektywny (Dz. U. Nr 191, poz. 1595),
 9. Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Socjalnej z dnia 29 listopada 2002 r. w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 217, poz. 1833),
 10. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 5 grudnia 2002 r. w sprawie wartości odniesienia dla niektórych substancji w powietrzu (Dz. U z 2003 r. Nr 1, poz. 12),
 11. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu, czasu i sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz.U. Nr 220, poz. 1858),
 12. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 19 grudnia 2002 r. w sprawie zakresu i sposobu stosowania przepisów o przewozie drogowym towarów niebezpiecznych (Dz.U. Nr 236, poz. 1986),
 13. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 15 września 2005 r. w sprawie kursów kształcących dla kierowców pojazdów przewożących towary niebezpieczne (Dz. U. Nr 187, poz. 1571),
 14. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 grudnia 2002 r. w sprawie świadectwa dopuszczenia pojazdu do przewozu niektórych towarów niebezpiecznych (Dz. U. Nr 237, poz. 2011),
 15. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 marca 2003 r. w sprawie szczegółowych wymagań dotyczących lokalizacji, budowy, eksploatacji i zamknięcia, jakim powinny odpowiadać poszczególne typy składowisk odpadów (Dz. U. Nr 61, poz. 549),
 16. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 23 czerwca 2003 r w sprawie informacji dotyczących bezpieczeństwa i ochrony zdrowia oraz planu bezpieczeństwa i ochrony zdrowia (Dz. U. Nr 120, poz. 1126),
 17. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 23 października 2003 r w sprawie wymagań w zakresie wykorzystywania i przemieszczania azbestu oraz wykorzystywania i oczyszczania instalacji lub urządzeń, w których był lub jest wykorzystywany azbest (Dz. U. Nr 192, poz. 1876),
 18. Rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649),
 19. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 1 grudnia 2004 r. w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 280, poz. 2771),
 20. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 10 sierpnia 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie substancji, preparatów, czynników lub procesów technologicznych o działaniu rakotwórczym lub mutagennym w środowisku pracy (Dz. U. Nr 160, poz. 1356),

21. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 kwietnia 2005 r. w sprawie badań i pomiarów czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 73, poz. 645),
22. Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 16 czerwca 2005 r. w sprawie podziemnych składowisk odpadów (Dz. U. Nr 110, poz. 935),
23. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 28 września 2005 r. w sprawie wykazu substancji niebezpiecznych wraz z ich klasyfikacją i oznakowaniem (Dz. U. Nr 201, poz. 1674),
24. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 10 października 2005 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie najwyższych dopuszczalnych stężeń i natężeń czynników szkodliwych dla zdrowia w środowisku pracy (Dz. U. Nr 212, poz. 1769),
25. Rozporządzenie Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 14 października 2005 r. w sprawie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy przy zabezpieczaniu i usuwaniu wyrobów zawierających azbest oraz programu szkolenia w zakresie bezpiecznego użytkowania takich wyrobów (Dz. U. Nr 216, poz. 1824).

6. ILOŚĆ WYROBÓW ZAWIERAJĄCYCH AZBEST W GMINIE

Informacji na temat ilości wyrobów zawierających azbest w gminie dostarcza przeprowadzana corocznie inwentaryzacja. Przedstawione poniżej dane uzyskano w wyniku inwentaryzacji przeprowadzonej w 2008 roku.

Zgodnie z zebranymi danymi na obszarze gminy główną masę wyrobów azbestowych stanowią:

- płyty azbestowo-cementowe faliste (pokrycia dachowe),
- płyty azbestowo-cementowe płaskie typu „karo”(elewacje).

Oszacowano, że całkowita powierzchnia zinwentaryzowanych płyt wynosi ok. 138 165 m², co przy założeniu średniej wagi płyty wynoszącej 12 kg na 1 m² daje całkowitą masę znajdujących się w gminie wyrobów azbestowych wynoszącą 1657,98 Mg. Ilość zinwentaryzowanych wyrobów w poszczególnych miejscowościach gminy przedstawiono w tabeli 2. poniżej.

Tabela 2. Ilość wyrobów azbestowych w poszczególnych miejscowościach gminy w 2008 r.

Lp.	Nazwa miejscowości	Ilość wyrobów [m ²]
1.	Nowa Dęba	18160
2.	Rozalin	7094
3.	Tarnowska Wola	9825
4.	Alfredówka	7180
5.	Cygany	24636
6.	Jadachy	26260
7.	Chmielów	44085
8.	Buda Stalowska	924
Razem		138 165

Źródło: Urząd Miasta i Gminy Nowa Dęba

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 2 kwietnia 2004 r. w sprawie sposobów i warunków bezpiecznego użytkowania i usuwania wyrobów zawierających azbest (Dz. U. Nr 71, poz. 649) zinwentaryzowany na terenie gminy azbest powinien zostać sklasyfikowany wg stopnia pilności jego usunięcia. W ww. Rozporządzeniu wyszczególniono trzy stopnie pilności:

- stopień I –bezzwłoczna naprawa lub wymiana,
- stopień II –wymagana ponowna ocena wyrobu w ciągu 1 roku
- stopień III –wymagana ponowna ocena wyrobu w ciągu 5 lat

Zinwentaryzowane na terenie gminy Nowa Dęba w 2008 roku wyroby zawierające azbest nie zostały sklasyfikowane wg stopnia pilności ich usunięcia.

Prognozę ilości usuwanych wyrobów zawierających azbest oparto o założenia „Programu usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” opracowanego w 2002 r. Ustalono, że zewidencjonowana ilość wyrobów zawierających azbest zostanie usunięta do 2032 r. w równomiernym tempie

ok. 4% całkowitej masy rocznie, począwszy od 2009 r. Okres do 2032 podzielono podobnie jak w Programie Krajowym na 3 podokresy (tabela 3).

Tabela 3. Planowana ilość wyrobów zawierających azbest przeznaczonych do usunięcia w latach 2009-2032

Wyszczególnienie	Lata		
	2009-2012	2013-2022	2023-2032
Ilość odpadów [Mg]	288,3	720,9	648,77
Ilość odpadów [m ²]	24 028,0	600 71,7	54 064,6

Źródło: opracowanie własne

7. SKŁADOWISKA ODPADÓW AZBESTOWYCH

Usuwanie wyrobów zawierających azbest łączy się z powstawaniem odpadów. Aktualnie jedyną stosowaną metodą unieszkodliwiania tych odpadów jest ich składowanie. Poniżej w tabeli 4. przedstawiono składowiska odpadów przyjmujące odpady zawierające azbest wg Projektu Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032 (POKA).

Tabela 4. Wykaz istniejących składowisk odpadów azbestowych na terenie Polski

Lp.	Nazwa i lokalizacja składowiska	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska[m ³]
1	Składowisko Odpadów Przemysłowych, ul. Górnicza 1, Wałbrzych	Mo-Bruk, Korzenna 214, 33-322 Korzenna	105796
2	Składowisko odpadów przemysłowych – Zakład w Godzikowicach ul. Stalowa 12, 55-200 Oław	Dolnośląska Korporacja Ekologiczna ul. Kopalniana 7, 59-101 Polkowice	500
3	Składowisko odpadów w Marcinowie, gm. Trzebnica	Urząd Miasta Trzebnica, ul. Piłsudskiego 1, 55-100 Trzebnica	10000
4	Teren KGHM „Polska Miedz” w Lublinie Oddział Huta Miedzi Głogów	KGHM „Polska Miedz” S.A. w Lublinie Oddział Huta Miedzi Głogów	Wykorzystywane przez właściciela
5	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Małociechowo, gm. Pruszcz	ECO-POL” Sp. z o.o. ul. Św. Jana 18D, 87-140 Chełmża	13840
6	Teren ANWIL Włocławek	ANWIL S.A. ul. Toruńska 222, 87-805 Włocławek	Wykorzystywane przez właściciela
7	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Poniatowa Wieś, gm. Poniatowa	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Młodzieżowa 4, 24-320 Poniatowa	1500
8	Składowisko Piaski Zarzecze II, Kraśnik	WOD-BUD Sp. z o.o. ul. Piłsudskiego 14, 23-200 Kraśnik	149930
9	Składowisko Odpadów Azbestowych ul. Małszyńska 180 Chróścik, gm. Gorzów Wielkopolski	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Teatralna 49, 66-400 Gorzów Wielkopolski	29320
10	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Jadzwiniówka, gm. Radomsko	Metalurgia S.A. ul. Reymonta 62, 97-500 Radomsko	28960
11	„Bagno-Lubień” – teren Elektrowni Bełchatów S.A.	Elektrownia Bełchatów S.A. z/s w Rogowcu ul. Wyzwolenia 30 97-406 Rogowiec	Wykorzystywane przez właściciela
12	Składowisko Komunalne w Ujkowie Starym gm. Bolesław	Zakład Gospodarki Komunalnej „Bolesław” Sp. z o.o. ul. Osadowa 1, 32-329 Bolesław	60540
13	Składowisko odpadów „Za rzeką Białą” ul. Kwiatkowskiego 8 33-101 Tarnów	Jednostka Ratownictwa Chemicznego Sp. z o.o. ul. Kwiatkowskiego 8, 33-101 Tarnów	137800
14	Składowisko odpadów komunalnych w Rachocinie	Zakład Gospodarki Mieszkaniowej, ul. Traugutta 33, 09-200 Sierpc	45000
15	Składowisko Odpadów w Młynach gm. Radymno	Zakład Gospodarki Komunalnej Gminy Radymno z/s w Skołoszowie 341, 37-550 Radymno	36828

Załącznik nr 2 do Plan Gospodarki Odpadami dla Gminy Nowa Dęba na lata 2009-2012 z perspektywą do roku 2016. Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenu Gminy Nowa Dęba

Lp.	Nazwa i lokalizacja składowiska	Nazwa i adres zarządzającego składowiskiem	Wolna pojemność składowiska[m ³]
16	Składowisko Odpadów Pysznicza gm. Pysznicza	Gminny Zakład Komunalny ul. Wolności 295 37-403 Pysznicza	969
17	Kozodrza gm. Ostrów	Zakład Usług Komunalnych w Ostrowie	[17 740]
18	Składowisko Odpadów Miastkowo, pow. Łomża	MPGKiM ul. Poznańska 141 18-400 Łomża	700
19	Składowisko odpadów budowlanych zawierających azbest na terenie składowiska odpadów komunalnych w m. Korytki gm. Jedwabne	Komunalny Zakład Budżetowy ul. Mickiewicza 4 18-420 Jedwabne	20 000 [II etap - 21 500]
20	Zakład Unieszkodliwiania Odpadów w Bierkowie Bierkowo 120, 76-261 Bruskowo Wielkie gm. Słupsk	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. w Słupsku, ul. Szczecińska 112 76-200 Słupsk	14380
21	Składowisko Odpadów w Gilwie Małej Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. Gilwa Mała 8 82-500 Kwidzyn	58360
22	Kwatera na odpady zawierające azbest	Zakład Utylizacyjny Sp. z o.o. w Gdańsku ul. Jabłoniowa 55, 80-180 Gdańsk Szadółki	
23	Składowisko odpadów zawierających azbest Szybowa 44 Knurów	PPHU „Komart” Sp. z o.o. ul. Szpitalna 7, Knurów	284740
24	Składowisko odpadów komunalnych Świętochłowice – teren po eksploatacji hałdy Huty „Florian”	Miejskie Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o. ul. Łagiewnicka 76, 41-608 Świętochłowice	[30 000]
25	Składowisko odpadów na terenie Koksowni „Przyjaźń” Dąbrowa Górnicza	Koksownia „Przyjaźń” Sp. z o.o. ul. Koksownicza 1 42-523 Dąbrowa Górnicza	186
26	Składowisko odpadów azbestowych na terenie Oczyszczalni Ścieków Deszczowo- Przemysłowych Huty Katowice Dąbrowa Górnicza	MITTAL STEEL POLAND S.A. Oddział w Dąbrowie Górniczej, ul. Piłsudskiego 92 41-308 Dąbrowa Górnicza	Wykorzystywane przez właściciela
27	Kwatera na odpady zawierające azbest na terenie składowiska odpadów	Cofinco-Poland Sp. z o.o. ul. Graniczna 29 40-956 Katowice	16000
28	Składowisko Odpadów Niebezpiecznych Dobrow, gm. Tuczępy	Środowisko i Innowacje Sp. z o.o. Dobrow 8, 28-142 Tuczępy	163440
29	Składowisko odpadów zawierających azbest Półwieś gm. Zalewo	Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych Sp. z o.o. ul. 3-go Maja 8 14-100 Ostróda	19500
30	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Szańcowa 1 82-300 Elbląg	3984
31	Składowisko odpadów niebezpiecznych, ul. Sulańska 11 62-510 Konin	Zakład Utylizacji Odpadów Sp. z o.o. ul. Sulańska 11, 62-510 Konin	162990
32	Zakład odzysku odpadów ul. Łubuszan 80 Sianów	Przedsiębiorstwo Gospodarki Komunalnej Sp. z o.o., ul. Komunalna 5, 75-724 Koszalin	15685
33	Składowisko Odpadów Dalsze, gm. Myślubórz	„Eko-Mysł” Sp. z o.o. Dalsze 36, 74-300 Myślubórz	1800

Źródło: Projekt Programu Oczyszczania Kraju z Azbestu na lata 2009-2032

Wykaz podmiotów (wg Urzędu Miasta i Gminy Nowa Dęba) zajmujących się usuwaniem wyrobów zawierających azbest na terenie powiatu tarnobrzeskiego zamieszczono poniżej:

- SanTa-EKO Tadeusz Zych, Izabela Rutowska Sp. j. ul. Portowa 24,
27-600 Sandomierz,
- P.H.U.P. „EURO-GAZ” Sp. j., Zgórsko 31a, 26-052 Sitkówka-Nowiny,

- Przedsiębiorstwo Produkcyjno-Usługowe Zdzisław Szewczyk, 33-386 Podegrodzie 314,
- POLONICA Sp. z o. o. ul. 1 Maja 191, 25-655 Kielce
- PPHU „DACH-STYL” Jan Ciak 37-430 Jeżowe 376
- „Hydrogeotechnika” Sp. z o. o. ul. Ściegiennego 262a, 25-116 Kielce
- „ENERGE” Sp. z o. o., os. Na Stoku 11/30, 31-702 Kraków,
- Firma H.P.U. „JUKAM” Maciej Plewa ul. Jagiellońska 95, Krościenko n/ Dunajcem,
- „Środowisko i Innowacje” Dobrów 8, 28-142 Tuczępy,
- CLIMBEX Kaczmarek, Kantorski Spółka Jawna 46-021 Brzeziny,
- PPHU „EKO-MIX” ul. Grabiszyńska 163, 50-950 Wrocław,
- PPHU „ELEKTRONIX” Zygmunt Sokołowski ul. Słowackiego 8, 36-100 Kolbuszowa,
- PPHU „GAJAWI” Gabriel Rogut ul. Kopernika 56/60, 90-553 Łódź.

8. ZAŁOŻENIA ORGANIZACJI, KONTROLI I MONITORINGU PROGRAMU

„Program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski” zakłada, że w jego realizacji będą brały udział jednostki i instytucje trzech poziomów administracji tj.:

- centralnego - Rada Ministrów, minister właściwy do spraw gospodarki i w strukturze ministerstwa Główny Koordynator Programu,
- wojewódzkiego – wojewoda, samorząd województwa,
- lokalnego – samorząd powiatowy, samorząd gminny.

Każdemu z ww. poziomów przyporządkowano konkretne zadania realizacyjne. Na poziomie lokalnym za realizację zadań odpowiedzialni są wójt oraz rada gminy.

Ocena wdrażania programu będzie się opierała na okresowych sprawozdaniach z realizacji gminnego planu gospodarki odpadami, w którym zostaną ocenione wskaźniki realizacji niniejszego programu. Wskaźniki te pozwalają porównać przyjęte założenia z rzeczywistym obrazem funkcjonującego systemu.

Wobec powyższego przy opracowaniu sprawozdania o którym mowa proponuje się zastosować wskaźniki efektywności realizacji programu zawarte w tabeli 5.

Tabela 5. Wskaźniki monitorowania programu usuwania azbest oraz wyrobów azbestowych z terenu Gminy Nowa Dęba

Wskaźnik	Jednostka
Ilość usuniętych płyt azbestowo-cementowych	Mg/rok
% usuniętych płyt azbestowo-cementowych w stosunku do ilości zinwentaryzowanej w Gminie	%
Nakłady poniesione na usunięcie odpadów zawierających azbest z budżet gminy	PLN
Ilość przeprowadzonych akcji informacyjno-edukacyjnych w zakresie gospodarki odpadami azbestowymi	Liczba/rok

9. HARMONOGRAM REALIZACJI PRZEDSIĘWZIĘĆ

W celu spełnienia celów założonych w niniejszym programie określono zadania przewidziane do realizacji w latach 2009 – 2032 wraz ze wskazaniem jednostek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań, określeniem terminów i kosztów ich realizacji (tabela 6.).

Głównym adresatem planowanych przedsięwzięć są organy gminy Nowa Dęba, dla których realizacja dokumentu jest obowiązkowa.

Tabela 6. Harmonogram rzeczowo-finansowy realizacji przedsięwzięć obejmujący 2009-2032 r.

Lp.	Zadanie	Jednostka odpowiedzialna za realizację	Termin realizacji	Szacunkowe koszty w tys. PLN w ujęciu rocznym	Źródła finansowania
1	wyznaczenie koordynatora działań odpowiedzialnego za nadzorowanie realizacji planu usuwania azbestu na terenie gminy, podejmowanie lub koordynowanie decyzji strategicznych i finansowych w tym zakresie, odpowiedzialnego za kontakt z zainteresowanymi osobami prawnymi i fizycznymi oraz udzielanie wszelkich niezbędnych informacji nt.: <ul style="list-style-type: none"> ▪ przepisów regulujących postępowanie z wyrobami zawierającymi azbest, ▪ dokumentów, jakie należy wypełnić, żeby spełnić obowiązek inwentaryzacyjny; procedur usuwania, zabezpieczania, wywożenia i składowania azbestu, ▪ firm mających prawo wykonywać prace związane z usuwaniem materiałów zawierających azbest na terenie gminy, ▪ środków na dofinansowanie usunięcia wyrobów zawierających azbest, ▪ lokalizacji składowisk odpadów niebezpiecznych, na które można wywozić materiały zawierające azbest 	Burmistrz Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	x	Środki własne (budżet gminy)
2	gromadzenie przez burmistrza informacji o ilości, rodzaju i miejscach występowania wyrobów zawierających azbest oraz przekazywanie jej do marszałka województwa, w tym ustalenie rejonów (miejsc, budynków), gdzie jest spodziewany wzrost zagrożenia pyłem azbestu z uwagi na koncentrację występowania uszkodzeń lub technicznego zużycia wyrobów zawierających azbest	Burmistrz Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	2,00	Środki własne (budżet gminy)
3	prowadzenie lokalnej polityki społecznej w zakresie dofinansowania usuwania wyrobów zawierających azbest	Burmistrz Miasta i Gminy/Rada Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	22,00	Gminny Fundusz Ochrony Środowiska
4	całkowite finansowanie i organizowanie usuwania wyrobów zawierających azbest w rejonach spodziewanego wzrostu zagrożenia pyłem azbestowym, na terenach nieruchomości, których właściciele z uwagi na sytuację materialną nie mogą sfinansować demontażu i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest	Burmistrz Miasta i Gminy/Rada Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	15,00	Środki własne (budżet gminy) Gminny Fundusz Ochrony Środowiska
5	przeprowadzenie akcji informacyjnej wśród właścicieli, zarządców lub użytkowników miejsc, w których jest lub był wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest (przygotowanie folderów informacyjnych dotyczących dokonywania przeglądu technicznego tych wyrobów oraz dokonania oceny stanu i możliwości ich bezpiecznego użytkowania)	Burmistrz Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	2,00	Środki własne (budżet gminy) Gminny Fundusz Ochrony Środowiska
6	współpraca z innymi urzędami i instytucjami w celu weryfikacji legalności działania przedsiębiorstw zajmującymi się usuwaniem wyrobów zawierających azbest na terenie gminy	Burmistrz Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	x	Środki własne (budżet gminy)
7	sukcesywne dokonywanie przeglądów technicznych obiektów użyteczności publicznej na terenie gminy oraz usuwanie tych wyrobów w zależności od wyników oceny	Burmistrz Miasta i Gminy	Zadanie ciągłe	x	Środki własne (budżet gminy)
8	aktualizacja gminnego programu usuwania azbestu w terminie co najmniej czterech lat od daty jego uchwalenia lub wcześniej w przypadku zaistnienia takiej potrzeby (* w terminie dwóch lat w wyniku wniosków ze sprawozdania z realizacji GPGO)	Burmistrz Miasta i Gminy/Rada Miasta i Gminy		x*	Koszty w ramach opracowania GPGO

Źródło: opracowanie własne

10. STRESZCZENIE

Pomimo zakazu stosowania wyrobów azbestowych, materiał ten będzie elementem struktury wielu obiektów budowlanych jeszcze przez kilkadziesiąt lat. Należy pamiętać, że prawidłowe użytkowania wyrobów azbestowych nie stwarza zagrożenia dla zdrowia ludzi. Najczęstszym źródłem niebezpieczeństwa ze strony azbestu jest obróbka mechaniczna elementów azbestowych, wywołująca emisję włókien do powietrza.

W celu eliminacji zagrożenia dla zdrowia ludzi ze strony azbestu w Polsce wprowadzono szereg uregulowań prawnych w tym zakresie oraz opracowano długofalowy program usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest stosowanych na terytorium Polski, zakładający całkowite usunięcie azbestu i wyrobów azbestowych do 2032 r. Program zobowiązuje wszystkich jego uczestników (jednostki i instytucje) do podjęcia konkretnych działań.

Niniejsze opracowanie jest wynikiem spełnienia wymogu uwzględnienia usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest w gminnych planach gospodarki odpadami. Dokument określa przyjętą lokalną strategię postępowania w latach 2009-2012 zmierzającą w długoterminowej perspektywie do:

- usunięcia i unieszkodliwienia wyrobów zawierających azbest z terenu gminy Nowa Dęba,
- minimalizacji negatywnych skutków zdrowotnych powodowanych kontaktem z włóknami azbestu w wyniku użytkowania i usuwania azbestu oraz wyrobów zawierających azbest na terenie gminy Nowa Dęba,
- likwidacji szkodliwego oddziaływania azbestu na środowisko gminy Nowa Dęba.

Realizacja programu uzależniona jest w dużej części od właścicieli i zarządców obiektów budowlanych na których to spoczywa obowiązek prowadzenia okresowych kontroli i oceny stanu technicznego wyrobów zawierających azbest, przekazywania właściwym jednostkom danych o ilości, stanie i miejscu występowania azbestu, a przede wszystkim ich usunięcia.

Sformułowane w programie zadania samorządu terytorialnego koncentrują się na stworzeniu w gminie łatwo dostępnego systemu informacji na temat zagrożenia zdrowotnego wywoływanego włóknami azbestu oraz możliwości zagospodarowywania odpadów azbestowych. Celowi temu będzie służyć powołanie w gminie tzw. koordynatora programu tj. osoby posiadającej wiedzę w tym zakresie. Dodatkowo planuje się wdrożenie szerokiej akcji informacyjnej wśród właścicieli, zarządców lub użytkowników miejsc, w których jest lub był wykorzystywany azbest lub wyroby zawierające azbest mającej na celu podniesienie świadomości mieszkańców gminy.

Najistotniejszym zadaniem programu jest mobilizowanie mieszkańców gminy oraz podmiotów gospodarczych do usuwania azbestu i wyrobów zawierających azbest poprzez wprowadzanie zachęt finansowych przez gminę w postaci programu dofinansowania. Założono również całkowite finansowanie usunięcia azbestu i wyrobów zawierających azbest z terenów nieruchomości, których właściciele z uwagi

na sytuację materialną nie mogą sfinansować go we własnym zakresie. Sytuacja ta dotyczy szczególnie wyrobów, których stan technicznym może powodować realne zagrożenie dla zdrowia ludzi.

Przyjęto, że realizacja wyznaczonych w programie zadań w realny sposób przyczyni się do osiągnięcia celów programu.